

Ηθική. Περιοδικό φιλοσοφίας

Αρ. 7 (2009)

Αδυναμία βουλήσεως

Έλενα Παπανικολάου

doi: [10.12681/ethiki.22729](https://doi.org/10.12681/ethiki.22729)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπανικολάου Έ. (2020). Αδυναμία βουλήσεως. *Ηθική. Περιοδικό φιλοσοφίας*, (7), 72–73.
<https://doi.org/10.12681/ethiki.22729>

ασαφούς λογικής, θα μπορέσει να συνεκτιμήσει παράγοντες που δεν θα του επιτρεπόταν εάν συμμορφωνόταν προς νόμους, κώδικες δεοντολογίας και αρχές της δίτιμης λογικής, καταφέροντας, τελικά, εάν όχι να εξαλείψει, τουλάχιστον να αμβλύνει την ένταση του οδυνηρού εκείνου συναισθήματος που βιώνει κανείς κάθε φορά που καλείται να ξεπεράσει ένα ηθικό δίλημμα.

Αδυναμία Βουλήσεως

ΕΛΕΝΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Το φαινόμενο μπορεί να ορισθεί ως η δράση η οποία εκπορεύεται από ένα συνδυασμό επιθυμιών και πεποιθήσεων, σχετικών προς μια δεδομένη περίσταση, και η οποία εν γνώσει μας αντίκειται στη βέλτιστη κρίση μας, αναφορικά με την προκειμένη περίπτωση. Εστιάζω στη σύγχρονη πρόσληψη του ζητήματος στο χώρο της αναλυτικής φιλοσοφίας. Οι θέσεις του Wiggins του Davidson, τις οποίες αναφέρω, επιχειρούν να προσδώσουν χαρακτήρα παραδόξου στα φαινόμενα ακρασίας, αλλά, ουσιαστικά, συγχέουν δύο έννοιες της «βέλτιστης κρίσεως» για τη διλημματική κατάσταση. Η πρώτη έννοια έχει κανονιστικό χαρακτήρα, καθώς η πράξη που κρίνεται βέλτιστη, καίτοι δεν οδηγεί στην ανάλογη δράση, μπορεί να χαρακτηρίζεται έτσι λόγω του ηθικού της κύρους, ή της κοινωνικής της αποδοχής ή επειδή επιτάσσεται από την εξής δευτέρου επιπέδου επιθυμία: το υποκείμενο θα επιθυμούσε να επιθυμούσε να δράσει βάσει της βέλτιστης κρίσεώς του, παρά να υποκύψει στην επιθυμία που την αντιστρατεύεται. Ό,τι απ' αυτά και να ισχύει, δεν ελλοχεύει παράδοξο, διότι η έννοια που προσδίδεται στη «βέλτιστη κρίση» δεν συμπίπτει απαραίτητα με την απόφαση που αντιστοιχεί στη σφοδρότερη επιθυμία, βάσει της οποίας τελικά το υποκείμενο έδρασε. Υπό τη δεύτερη πιθανή έννοια, το υποκείμενο έκρινε ότι η αγαθή πράξη ήταν καλύτερη για το ίδιο, ίσως ως ο τρόπος δράσεως

που θα του διεσφάλιζε τη μεγαλύτερη ικανοποίηση, και ο οποίος, συνεπώς, του παρείχε το δυνατότερο κίνητρο δράσεως και υπέρ του οποίου ένιωθε την πλέον αδήριτο επιθυμία. Αυτές οι διευκρινίσεις, συνδυαστικά με την πρόταση ότι, όταν ένα υποκείμενο δρα βεβουλημένα, το πόρισμα της συγκρίσεως των αντιμαχομένων επιθυμιών ευνοεί τη δράση η οποία τελικώς επιλέγεται, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η έννοια, υπό την οποία απεφάσισα ότι η αγαθή πράξη ήταν η καλύτερη δράση, περιγράφεται από την πρώτη πιθανότητα. Λαμβάνεται ως αναλυτική αλήθεια το ότι ένα σύνολο επιθυμιών αποτελούν το δυνατότερο διαθέσιμο σε μια δεδομένη περίπτωση, αν και μόνον αν, δεδομένης της συνεργασίας εξωγενών παραγόντων, επιφέρουν την επιλογή της δράσεως, την οποία επιτάσσουν, και δεν μπορώ να σκεφθώ εναλλακτικό ορισμό για τη «σφοδρότερη επιθυμία». Δείχνω ότι ο εναλλακτικός ορισμός του Wiggins αστοχεί. Το βασικό πρόβλημα του Davidson εντοπίζεται στον ορισμό της σχετικής μετα-επιθυμίας, η οποία θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στις παραμέτρους του συλλογισμού.

Τα ηθικά επιχειρήματα της Judith Jarvis Thomson και του Peter Singer υπέρ των αμβλώσεων

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Δύο από τους σημαντικότερους σύγχρονους φιλοσόφους που ασχολούνται με την Εφαρμοσμένη Ηθική είναι η Judith Jarvis Thomson και ο Peter Singer, μεγάλο μέρος της φήμης των οποίων οφείλεται στην ενασχόλησή τους με τη Βιοηθική και, ιδίως, με την ηθική των αμβλώσεων.

Η Thomson προσεγγίζει το θέμα μέσω νοητών πειραμάτων (thought experiments), τα οποία έχουν καταστεί σημείο αντιλογίας